

גיליון הורים חוברת פרשת פי תשא

בפרשה מספר נושאים מרכזיים . מחצית השקל , הכיור , שמן המשחה , קטורת הסמים , מינוי עושי מלאכת המשכן , השבת , לוחות הברית , חטא העגל , תחינות משה בפני הקב"ה , לוחות שניים וירידת משה מההר .

סיפור א' לשולחן שבת

"ונתנו איש כפר נפשו... מחצית השקל תרומה לה '"
בעל הטורים מפרש כי בגימטריה שקל=נפש וזה שנאמר: "צדקה תציל ממות."
הגמרא במסכת שבת מספרת:
בתו של ר' עקיבא, הייתה צריכה למות ביום חופתה ע"י נחש ור' עקיבא ידע על כך. וביום שנכנסה לחופה, לאחר סעודת החתונה, סידרה היא את שערה והוציאה מראשה סיכה ותקעה אותה בסדק צר שבקיר כדי שלא תאבד לה והלכה לישון.
למחרת בבוקר, ר' עקיבא שהיה מלא בחששות ממותה הצפוי של בתו, הגיע לראות מה עלה בגורלה. והנה, בתו חיה. נכנס ר' עקיבא לחדרה ובתו הוציאה את הסיכה מהקיר וראתה נחש מסוכן שרבוץ בתוך הקיר והסיכה הייתה נעוצה בראשו.
ביקש ר' עקיבא מבתו לדעת בזכות מה ניצלה היא ממות?
וענתה לו כי בא עני בשעת החתונה ואף אחד לא שמע לקריאתו מהרעש שהיה באולם השמחות. כשהיא בלבד הבחינה בו, עזבה הכל, יצאה אליו עם מנת האוכל שהכינו עבורה והייתה מונחת לפניו...
הנהן בראשו רבי עקיבא: אכן, "צדקה תציל ממות."

סיפור ב' לשולחן שבת

מדוע אומר משה רבנו להקב"ה: "מחני נא מספרך אשר כתבת", במה זה יפתור את הבעיה? האם בני ישראל לא יחטאו עוד?!...
"אם תשא חטאתם, ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת"
פסוק זה פירש המגיד מדובנא על ידי משל:
לשר גדול היה קרוב משפחה אשר היה גונב תמיד מאוצרות המלך.
בכל פעם שנתפס בגנבתו, השתדל בעבורו השר ולימד עליו זכות, עד שיצא הגנב ללא עונש. פעם אחת גנב האיש סכום גדול מאד מאוצר המלך.
לא ידע השר כיצד ללמד זכות על קרובו, שהרי הפעם סכום הגנבה כה גדול.
אדוני המלך - אמר השר - מבקש אני כי תעביר אותי משרתי הרמה. מדוע? התפלא המלך.
קרובי זה - אמר השר - סומך עלי כי בכל פעם אדבר טוב בעדו, משום כך אינו מפסיק לגנוב מאוצר המלך, אולם אם אעזוב אני את משרתי הרמה, לא יהיה מי שילמד עליו זכות, או אז יפסיק קרוב משפחתי זה ממעשיו הרעים.
כך הוא גם הנמשל:
משה רבנו אומר להקב"ה: "מחני נא מספרך אשר כתבת", וממילא לא יחטאו עוד בני ישראל, שכן לא יסמכו עוד על השתדלותי בעבורם.
(מעובד מאתר dvar-tora.com)

סיפור ג' לשולחן שבת

בין סממני הקטורת הייתה גם החלבנה שריחה היה רע אך ממנה למדו חז"ל שחייבים לחבר את פושעי ישראל יחד עם כל הציבור. כל יהודי הוא מבניו של הקב"ה ואין אנו מסוגלים לראות קדימה ואיננו יודעים מה יהיו תולדותיו בעתיד. לכל יהודי יש מקום בעולם וגם מי שנראה פגום, לעיתים הוא היחיד שיכול לעשות את העבודה המתאימה במקום מסויים.

לפני שנים רבות, בעיירה קטנה אי שם ברחבי הודו הרחוקה, חי שואב מים זקן. מידי יום הוא נשא על כתפיו השוחחות את מוט העץ המגושם והכבד. משני צידי, נתלו שני כדים גדולים. הכד הימני, היה שלם ותקין, מעולם הוא לא דלף. לעומתו, הכד השני, היה סדוק לכל אורכו. תמיד, כשנשא האיש את הכדים מן הבאר עד לפתח בית האדון - נשפכה חצי מתכולת כד החרס הסדוק החוצה, והלכה לאיבוד. כך, במשך שנתיים תמימות, שואב המים עשה את תפקידו בנאמנות. בכל פעם הוא הגיע אל היעד עם כד וחצי מים. הכד השלם, היה גאה מאוד בעצמו. מנגד, הכד הסדוק היה עצוב ומדוכא. לא פעם עמיתו פגע בו, עת כשהזכיר את עליונותו כלפיו. ביום מן הימים, תשש כוח הסבל של הכד הסדוק. יותר הוא לא יכול היה לספוג את עלבונו, ולהבליג. מיד לאחר שאיבת המים, הוא פנה אל השואב ואמר לו בקול נוגה: "אני מוכרח להביע את התנצלותי בפניך". "למה, קרה משהו?" שאל אותו האיש בדאגה. "אני מתבייש על שאינני מסוגל להחזיק את כמות המים שאתה ממלא בתוכי, כמנהגך מידי יום. הסדק שבי, גורם לדליפה מיותרת. בעטיי, מאמציק הלא פשוטים לספק מים לבית אדונך גובלים בחסר, בגלל המום שקיים בי. לו הייתי שלם, כמו עמיתי, היית מביא לאדונך כמות גדולה יותר. ככה היית משתכר למחייתך, מעט יותר", כך שפך הכד הנחיתי את רגשותיו הטעונים. כאבו, נגע ללב מוכר המים. הוא אמר לו ברכות ובחמלה: "כאשר נגיע בקרוב, לאחוזת האדון, התבונן בבקשה בפרחים המרהיבים שמקשטים את פתח הכניסה אליה. והנה, ברגע שדרכו רגלי האיש על שביל הכניסה לחווילה המפוארת - היה ניתן להבחין בערוגות פרחים יפים. עם זאת, המראה המלבב והמשובב לא הצליח לרומם את מצב רוחו של הכד המדוכדך. כשעלה שואב המים במדרגות בדרכו אל דלת הכניסה, שוב חזרה על עצמה המציאות הקודרת כמו מימים ימימה. הכד הסדוק נוכח כי מחצית מכמות המים שהייתה בו, הלכה לאבדון. אז, ברגעים לא פשוטים אלו, עודד אותו שואב המים במילים הבאות. "האם שמת לב", הוא שאל, "שכל הפרחים המקסימים האלו שראית, צומחים רק בקצהו האחד של השביל? זהו בעצם, הצד שלך. הרי אדם המתעסק כמוני במלאכה מורכבת כזאת של שאיבת מים יחזיק ברשותו כד בלתי תקין! אם ככה, מדוע החזקתי אותך? התשובה לכך היא פשוטה. תמיד ידעתי, כי הסדק קיים בך. לשם כך חיפשתי לנצל את העניין בשביל מטרה נעלה. באותו צד שתלתי זרעים של פרחי נוי, וככה ניצלתי את אותם מים שדלפו ממך בעבור השקיייתם. עם הזמן, הם יצאו מן הקרקע ולבלבו בחן, תודות לך. שנתיים ימים אני קוטף מהם כדי להניח אותם בתוך האגרטה שניצב על שולחן האדון. באי הטרקלין עומדים נפעמים מול הפרחים הנאים, ומהללים אותם בכל פה. אלמלא היית סדוק, כמו שהינך עתה, לא היו פרחים אלו מקשטים את בית האדון, כמו גם, את פתח ביתו." כד החרס הקשיב לדבריו בשקיקה. האיש המשיך לשרטט את הקו המעשי, מוסר ההשכל, ברוב תבונה: "לכל אחד", אמר, "יש סדק שגורם לו תסכול ואכזבה. אף אחד, איננו מושלם. כל מה שנדרש מאיתנו זה לתעל את אותו חיסרון, לנצל את הפגם, ולעשות בו משהו מועיל. לעיתים רבות, מתוך החולשה, נגלה את החוזק."

מתכוננים לפרשה תשובות לשאלות:

מחצית השקל (ל, יא-טז)

פרשת "כי תשא" נפתחת בציווי על נתינת מחצית השקל. מובא במדרש תנחומא על תחילת הפרשה: "רב הונא אמר: צדקה וחסד שאמנות העולם עושה, מסכן הוא להם לישראל פארסה של נחש. ממי את למד, מבראדף בלאדן, שהיה למוד בכל יום לאכל בשלש שעות וישן עד תשע. כיון שחזר גלגל חמה בימי חזקיהו, ישן לו. ועמד ומצא שהוא שחרית. בקש להרג את כל עבדיו (על כך שלא העירו אותו). אמר להם: הנחתם אותי לישן כל היום וכל הלילה. אמרו לה: יומא הוא דהדר (היום הוא זה שחזר לאחור). אמר להו: ואי זה אלוהה החזירו. אמרו לו: אלהיו של חזקיהו. אמר להם: וכי יש אלוהה גדול מאלהיו. אמרו לו: אלהיו של חזקיהו גדול מכל אלוהות שבעולם. מיד, בעת ההיא שלח בראדף בלאדן בן בלאדן מלך בבל ספרים ומנחה אל חזקיהו וגו' (מלכים ב, יב). וכתב: שלום לחזקיהו המלך, ושלום לירושלים, ושלום לאלוהה הגדול. לאחר שיצאו הספרים לא נתישב על דעתו, אמר: לא עשיתי כדעתי, שהקדמתי שלום לחזקיהו ועירו לשלום אלוהה הגדול (והחזיר שכתב קודם את חזקיהו ורק אח"כ את הקב"ה). עמד מכסאו ופסע שלש פסיעות והחזיר את הספרים וכתב אחרים תחתיהם, וכתב תחלה שלום לאלוהה הגדול, ושלום לחזקיהו. אמר לו הקדוש ברוך הוא: אתה עמדת מכסאך ופסעת שלש פסיעות לכבודי, אני מעמיד מבניך שלשה מלכים שליטין מסוף העולם ועד סופו, ואלו הן: נבוכדנצר ואויל מרודך ובלשאצר. כיון שעמדו וחרבו (נבוכדנצר ואויל מרודך ובלשאצר), קעקע הקדוש ברוך הוא את ביצתן (סילק אותם מהמלכות) והעמיד אחרים תחתיהם. ורבנן אמרו: צדקה תרומם גוי בגדבה שהביאו וישראל לנדבת המשקן, לפיכך נתן להם תלוי ראש על ידי משה, ואמר לו: כי תשא את ראש. (מתוך הנדקה בעם ישראל מרוכס את כל האופות)

1. מהו לשון "כי תשא" ומה בפועל צריך לעשות משה בעקבות כך? (רש"י ל"ב) לשון קבלה כתרגומו, כשתחפוץ לקבל סכום מנינם לדעת כמה הם, אל תמנע לגלגולת, אלא יתנו כל אחד מחצית השקל, ותמנה את השקלים ותדע מנינם;
2. הקבי"ה מצווה למנות את עם ישראל אך לא לספור את האנשים אלא לתת איש כופר נפשו שהמנין שולט בו עין הרע. מה צריכים בני ישראל להביא? (ל"ג) מחצית השקל

3. כתוב בפס' "זה יתנו" ומוסבר במדרש תנחומא שמשו רבנו התקשה בהכנתו. כיצד מסביר רש"י את המילה "זה"? (רש"י ל, יג) הראה לו כמין מטבע של אש ומשקלה מחצית השקל, ואמר לו כזה יתנו
 - מוסבר במדרש תנחומא מדוע: "זה יתנו. אמר רבי מאיר: כמין מטבע של אש הוציא הקדוש ברוך הוא מתחת פסא הכבוד והראוהו למשה ואמר לו: זה יתנו, כזה יתנו"
 4. מה לומדים מהפס' "מבן עשרים שנה ומעלה" (רש"י ל, יד) למדך כאן, שאין פחות מבן עשרים יוצא לצבא, ונמנה בכלל אנשים:
 5. מחצית השקל היא תרומה מיוחדת שמראה לכל עם ישראל שהם שווים בפני ה' ולא משנה בין עשיר לבין עני. השלימו: "העשיר _____ והדל _____ ממחצית השקל" (ל, טו) לא ירבה, לא ימעט. העשיר לא ירבה והדל לא ימעט
- מחצית השקל
- המנין הראשון של עם ישראל נעשה לאחר יום הכיפורים הראשון במדבר ותרומת מחצית השקל נלקחה לעבודת המשכן וממנה נעשו האדנים. המנין השני נעשה בחודש אייר שבעה חודשים אחרי כן.
- מובא במדרש רבה מדוע הקב"ה ציוה להביא "מחצית השקל" ומשיב המדרש: "על שחטאו בשש שעות בחצי היום, יתנו מחצית השקל שהוא ששה גרמיסין... רבי יהודה בר סימון אמר: שלשה דברים שמע משה מפי הגבורה ונבהל ונרתע לאחוריו. בשעה שאמר לו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, אמר: רבוננו של עולם, הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך (סלבים א ת, כו)... וכשאמר צו את בני ישראל את קרבני לחמי (במדבר כה, ב), אמר משה: רבוננו של עולם, אם מכנים אני כל החיות שבעולם וכל הבהמות אין בהם העלאה אחת, ובכל העצים שבעולם אין בהם הבערה אחת, שנאמר: ולבנות אין די בער וחתו אין די עולה (ישעיה מ, ט) ... וכשאמר ונתנו איש כפר נפשו, תמה ואמר: מי יוכל לתת פדיון נפשו, שנאמר: ויקר פדיון נפשם והדל לעולם (תהלים סט, ט) ... אמר לו: לא כמו שאת סבור, אלא זה יתנו, כזה יתנו..."

הכיוור (ל, יזכא)

1. הקב"ה מצווה את משה לבנות כלי נוסף לעבודת הכהנים הוא הכיוור. לאיזה צורך מיועד הכיוור? (ל, יח) כיוור נחושת לרחיצת ידים ורגלים לפני עבודת הכהנים
2. מה ה"פן" של הכיוור ("וכנו...") (רש"י ל, יח) כתרוממו בסיסיה, מושב מתוקן לכיוור:
3. הכהנים היו רוחצים "את ידיהם ואת רגליהם". כיצד היה מתבצע "קדוש" (רחיצה) ידיהם ורגליהם? (רש"י ל, יט) בבת אחת היה מקדש ידיו ורגליו, וכך שנינו בזבחים (יט), כיצד קדוש ידים ורגלים, מניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית, וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית, ומקדש;
4. מתי מצווים הכהנים לרחוץ ידים ורגלים? (ל, כ) בבואם אל אהל מועד או בעבודת הקרבת הקורבנות

שמן המשחה (ל, כב-לג)

- למדנו בפרשת תצווה על משיחת אהרון הכהן, בנוי ומזבח הקטורת בשמן המשחה ובפרשתנו לומדים שכל כלי המשכן נמשחו בשמן המשחה.
- שמן המשחה נעשה רק פעם אחת ע"י משה רבנו ואיתו משחו את הכהנים והמלכים מבית דוד לאורך הדורות ומסביר הרמב"ם "ומעולם לא נעשה שמן אחר חוץ ממה שעשה משה".
- המשיחה בשמן המשחה הייתה נתינת תוקף למינוי הכהנים והמלכים וכפי שמסביר רבי יצחק אברבנאל "ראוי עתה לבאר בעניין שמן המשחה... בידיעת הצורך שיש במשיחה לכלי המקדש, לכהנים ולמלכים. ואומר אני: כי האיש אשר יבחר ה' בו להבדילו ולייחדו משאר האנשים, היה ראוי שיעשה פועל בו, שייחד ויבדל מאחרים, והוא יהיה המורה על היותו נבחר מאת האלהים, כאילו אותה משיחה היתה אות וסימן על הברלתו לגבוה. ולכן היה נמשח הכהן הגדול, להודיע שהוא נבחר למעלה ההיא יותר משאר אחיו הכהנים. והיה נמשח המלך, להיות בחירתו על פי ה'... ועל ידי אותה משיחה תדבק בו ההשגחה העליונה..."
1. התורה מפרטת את הכנת שמן המשחה לכלי המשכן והכהנים. רשמו את הדברים שהרכיבו את שמן המשחה: (ל, כג-כד) מר דרור, קנמן בשם, קנה בושם, קידה, שמן זית
 2. כתוב בפס' "בשמים ראש" מה הכוונה במילה "ראש" (רש"י ל, כג) חשובים
 3. למה נכתב בפס' "וקנמן בשמים" ולא רק קנמן? (רש"י ל, כג) לפי שהקנמן קליפת עץ הוא, יש שהוא טוב ויש בו ריח טוב וטעם, ויש שאינו אלא כעץ, לכך הוצרך לומר קנמן בשם, מן הטוב:
 4. מהי "מרקחת" (רש"י ל, כה) וכל דבר המעורב בחבירו, עד שזה קופח מזה או ריח או טעם, קרוי מרקחת
 5. מה למדו חכמים מהמילה "לדרתיקם" (רש"י ל, לא) מכאן למדו רבותינו לומר שכולו קיים לעתיד לבא

6. מה הפירוש " ובמתקנתו " ואם כן מה האיסור של " ובמתקנתו לא תעשו כמהו "(רש"י ל,לב) לשון חשבון, כמו מתכנת הלבנים, וכן במתכונתה, של קטורת: בסכום סממניו, לא תעשו אחד כמוהו במשקל סממניו הללו
7. כתוב בפס' " ואָשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל זֶר " מה הפירוש על "זר"(רש"י ל,לג) שאינו צורך כהונה ומלכות

קטורת הסמים (ל, לד-לח)

1. על מזבח הזהב בתוך המזבח נשרפה הקטורת לריח נחוחות. אלו חומרים היו בקטורת? השלימו : סָמִים , _____ (שורש בושם הקרוי גם ציפורן) , סָמִים (מור קציעה, שיבולת נרד, כרכום, הקישט, קילויפה, קינמון) , _____ זָכָה " (ל,לד) נָטַף וּשְׁחֵלֶת (שורף הנוטף מעצי הקטף. קרוי "צרי")
2. מהי " שְׁחֵלֶת "(רש"י ל,לד) שורש בשם, חלק ומצהיר בצפורן, ובלשון המשנה קרוי צפורן, וזהו שתרנגם אונקלוס ושופרא:
3. מהי ה"שְׁחֵלֶת" ומה אנו לומדים מזה שהיא בתוך סממני הקטורת?(רש"י ל,לד) בשם שריחו רע, וקורין לו גלב"נא, ומנאה הכתוב בין סממני הקטורת, ללמדנו שלא יקל בעינינו לצרף עמנו באגודת תעניותינו ותפלתנו את פושעי ישראל שיהיו נמנין עמנו:
4. מה הפירוש " מִמֶּלֶח "(רש"י ל,לה) כתרנומו מעורב, שיערב שחיקתו יפה זה עם זה, ואומר אני שדומה לו וייראו המלחים (יונה א, ה.) על שם שמהפכין את המים במשוטות כשמנהיגים את הספינה, כאדם המהפך בכף ביצים טרופות לערבן עם המים, וכל דבר שאדם רוצה לערב יפה יפה, מהפכו באצבע או בבזך:
5. את הקטורת היה צריך לשחוק (לטחון) היטב . ואסור היה לעשותה חוץ מעבודת בית המקדש . מה עונשו של מי שיעשה קטורת שלא לעבודת המקדש? (ל,לח) ונכרת מעמי

מינוי עושי המלאכה (לא, א-יא)

1. מי מונה על ביצוע בניית המשכן וכל כליו?(א,ב) בצלאל בן אורי למטה יהודה
2. ה' ממלא את בצלאל ב"בְּחֶכְמָה וּבְתִבּוּנָה וּבְדַעַת " כדי שיוכל לבנות את המשכן . הסבירו עפ"י רש"י את ההבדל בין חֶכְמָה, תִּבּוּנָה, דַּעַת (רש"י לא,ג)
3. בחכמה _____ מה שאדם שומע דברים מאחרים ולמד:
4. ובתבונה _____ מבין דבר מלבו מתוך דברים שלמד:
5. ובדעת _____ רוח הקדש
3. כתוב בפס' "וּבְחֶרֶשֶׁת אָבֶן " מהו לשון חרשת?(רש"י לא,ה) לשון אומנות, כמו חרש חכם (ישעיה מ, כ.)
4. מי עבד יחד עם בצלאל בן אורי?(לא,ו) אהליאב בן אחיסמך ואיתם עוד חכמי לב

השבת (לא, יב-יז)

לפני תחילת בניית המשכן , הקב"ה מצווה על שמירת השבת וקדושתה

1. למה נכתב דווקא פה אחרי הצווי על מלאכת המשכן "אָף אֵת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ "(רש"י לא,יא) ואתה, אף על פי שהפקדתיך לצוותם על מלאכת המשכן, אל יקל בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה:
2. כתוב בפס' "כִּי אוֹת הוּא בְּיָנִי וּבְיַנְיָכֶם לְדַרְתֵּיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשְׁכֶם" מה כוונת התורה במילה "לְדַעַת"? מי צריך לדעת?(רש"י לא,יג) האומות בה, כי אני ה' מקדשכם

לוחות הברית (לא, יח)

לאחר ארבעים יום וארבעים לילה הקב"ה נותן את לוחות הברית שהיו כתובים באצבע אלקים למשה רבינו .

1. למה נכתב "כְּכֹלְתוּ" בכתוב חסר (ללא האות ו')?(רש"י לא,יח) ככלתו, כתיב חסר, שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן, שלא היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה.
2. כנגד מה ניתנו שני הלוחות?(בעל הטורים לא,יח) כנגד שמים וארץ חתן וכלה ב' תורות ושתי עולמות

חטא העגל (לב, אז)

בזמן שמשנה רבנו מקבל את התורה בהר סיני, עם ישראל נגרר אחרי ה'עֵרֶב רֵב'

1. מדוע ה'עֵרֶב רֵב' שעלו עם בני ישראל ממצרים פונים אל אהרן ומבקשים "קום עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים" (לבא) לא יודעים מה קרה למשה ולא רוצים להיות ללא מנהיג
2. כתוב בפסוק 'יִצְרָא הָעַם כִּי בָשַׁשׁ מֹשֶׁה לְרַדֵּת מִן הָהָר'. מה פירוש המילה "בָּשַׁשׁ" (רש"י לבא) כתרנומו לשון איחור, וכן בשש רכבו (שופטים ה, כח), ויחילו עד בוש (שם ג, כח).

ומובא במדרש רבה: "כי כשעלה משה להר אמר להם, לסוף ארבעים יום אני בא בתוך ו' שעות, כסבורים הם שאותו יום שעלה מן המנין הוא, והוא אמר להם שלימים, ארבעים יום ולילו עמו, ויום עלייתו אין לילו עמו, שהרי בו' בסיון עלה, נמצא יום ארבעים בשבעה עשר בתמוז, ביי"ו בא השטן וערבב את העולם, והראה דמות חשך ואפלה וערבוביא, לומר ודאי מת משה לכך בא ערבוביא לעולם, אמר להם מת משה שכבר באו שש שעות ולא בא וכו', ..ואי אפשר לומר שלא טעו אלא ביום המעונן, בין קודם חצות בין לאחר חצות, שהרי לא ירד משה עד יום המחרת, שנאמר וישכימו ממחרת ויעלו עולות"

3. מה משמעות ההרגשה "כי זה מֹשֶׁה הָאִישׁ"? (רש"י לבא) כי זה משה האיש. כמין דמות משה הראה להם השטן, שנושאים אותו באויר ריקי השמים:
4. מה מדגישים ה'עֵרֶב רֵב' לאהרן כשאומרים על משה: "אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם"? (רש"י לבא) והיה מורה לנו דרך אשר נעלה בה, עתה צריכין אנו לאלהות אשר ילכו לפנינו:
5. אהרון רואה שהערב רב גוררים את עם ישראל לחטא ואף הורגים את חור בין מרים. מה אומר להם אהרון לעשות? (לבב) להביא אליו את נזמי הזהב מאוזני הנשים
6. מדוע אהרן מבקש את נזמי הזהב (התכשיטים) שבאזני הנשים הבנים והבנות כאשר ה'עֵרֶב רֵב' רוצה לעשות את העגל? (רש"י לבב) אמר אהרן בלבבו, הנשים והילדים חסים בתכשיטיהן, שמה יתעכב הדבר, ובתוך כך יבא משה, והם לא המתינו ופרקו מעל עצמון:
7. הנשים מסרבות לתת את הנזמים אך הגברים השיגו זהב מעצמם. אהרן לוקח את כל הזהב ומתיך אותו. כיצד נוצרה צורת העגל? (רש"י לבב) כיון שהשליכו לאור בכור, באו מכשפי ערב רב שעלו עמהם ממצרים ועשאוהו בכשפים, ויש אומרים מיכה היה שם, שיצא מתוך דמוסי בנין שנתמעך בו במצרים (סנהדרין קא:), והיה בידו שם וטס, שכתב בו משה עלה שור עלה שור להעלות ארונו של יוסף מתוך נילוס, והשליכו לתוך הכור, ויצא העגל:
8. לאחר יצירת העגל אומרים החוגגים "אֵלֹהֵי אֱלֹקֵיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם". מה לומדים מהמילים "אֵלֹהֵי אֱלֹקֵיךָ"? (רש"י לבב) ולא נאמר אלה אלהינו, מכאן שערב רב שעלו ממצרים הם שנקדלו על אהרן והם שעשאוהו, ואחר כך הטעו את ישראל אחרי:
9. כיצד מפרש רש"י את המילה "מִסְכָּה" בצירוף "עֵגֶל מִסְכָּה"? (רש"י לבב) לשון מתכת
10. אהרון רואה שבעגל הזהב יש רוח חיים ("שור אכל עֶשֶׂב") ומעשה השטן הצליח. אהרון מנסה לדחות את ה"חגיגות", בונה מזבח ואומר שיעשו חג מחר. מדוע? (רש"י לבב) לדחותם: ויאמר חג לה' מחר. ולא היום, שמה יבא משה קודם שיעבדוהו, זהו פשוטו
11. מה עושים ה'עֵרֶב רֵב' והגוררים מעם ישראל? (לבב) משכימים מוקדם, מעלים עולות ושלמים ...

סיפור חטא העגל מתואר במדרש תנחומא: "...נתפנסו ארבעים אלף שעלו עם ישראל ושני חרטמי מצרים עמיהם, ושמויהם יונס ויזמברוס, שהיו עושין לפני פרעה כל אותם כשפים, כמו שקתוב: ויעשו גם הם חרטמי מצרים בלתייהם (שמות ה, יא). ונקדלו כלם על אהרן, שנאמר: וינקדו העם על אהרן ויאמרו וגו', שמשנה שוב אינו יורד כבר. ואותו היום יום ארבעים היה בשש שעות ביום. אמרו להם אהרן וחור: עקשו יורד מן ההר, לא השגיחו. ויש אומרים: שעמד שטן והראה להם דמות משתן מן ההר, ממה שאמרו: כי זה מֹשֶׁה האיש. מיד עמד חור ונער בהם. עמדו עליו והרגוהו. כשראה אהרן כך, נתירא והתחיל מעסיקו בדברים, והם אומרים לו: קום עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים. והכל גלוי לפני מי שאמר והיה העולם מה הם מבקשים. אמר להם אהרן: פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם. אמר אהרן להם דבר קשה, שהנשים מתעקבות בו, שהם ראו כל הנסים והגבורות שעשה הקדוש ברוך הוא במצרים וביים ובסיני. הלכו אצל הנשים. עמדו עליהם ואמרו: חס ושלום שנכפר בהקדוש ברוך הוא שעשה לנו כל הנסים והגבורות האלו ונעשה עבודה זרה. כיון שלא שמעו להם, מה פתיב שם: ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב. אשר באזני נשיהם לא נאמר, אלא אשר באזניהם. אמר רבי ירמיה: כשהביאו הנזמים, תלה אהרן עיניו לשמים ואמר: אלוי נשאתי את עיני הישבי בשמים (תהלים קכג, א), אתה יודע את כל המחשבות, שבעל פרחי אני עושה. השליך לאש ובאו החרטמים ועשו בחרטמיהם. ויש אומרים: שמיכה היה שנתמכמו בבגין, מה שהציל משה מן הלבנים. נטל הלוח שכתב עליו משה, עלה שור, כשהעלה ארונו של יוסף. השליכו לתוך הכור בין הנזמים, ויצא העגל גועה כשהוא מקרטע. התחילו אומרים: אלה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל. פתחו מלאכי השרת ואמרו: שכחו אל מושיעם עשה גדלות במצרים (תהלים קי, כא). מה עשה אהרן? אמר יתהה הדבר עד למחר, שנאמר: ויקרא אהרן ויאמר חג לה' מחר. ורוח הקדש צווחת, מהרו שכחו מעשיו (תהלים קי, יב). אמר הקדוש ברוך הוא: בעולם הזה, על ידי יצר הרע חטאתם. לעתיד, אני עוקרו מכס, שנאמר: והסרתיו את לב האבן מבשרכם (יחזקאל לו, כו)."

תחינות משה בפני הקב"ה (לבז - לג, כג)

1. הקב"ה מבקש ממשה לרדת מהר סיני "כי שחת עמך אשר העלית מארץ מצרים" (אלו הערב רב) ומודיע למשה על עגל הזהב שנעשה במחנה ישראל. מה הקב"ה מציע למשה? (לב, ט"ז) לכלות את עם ישראל ח"ו"ח ולהקים עם חדש ממשה רבינו
2. מה כוונת הקב"ה כשאומר למשה "לך רד" (רש"י לב, ז). רד מגדולתך, לא נתתי לך גדולה אלא בשבילם

על הפסוק "לך רד כי שחת עמך" מובא במדרש תנחומא: "העם לא נאמר אלא עמך. אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: עמך עשו את העגל. שאתי אמרתי לך, והוצאתי את צבאתי את עמי בני ישראל (שמות ג, ד). ואתה היית גורם וקבלת הערב רב ואמרת מוטב לקבל את השבטים. ואני הייתי רואה מה הם עתידים לעשות, והם שעשו את העגל, שהיו עובדי עבודה זרה וגרמו לעמי לחטא עמהם. ראה מה כתיב: ויקח מידם ויצר אותו בחרט, ויאמרו אלה אלהיך (שמות לב, ד). אלהינו אין כתיב, אלא אלה אלהיך ישראל, שהגרים שבאו עמיהם ממצרים הם עשו אותו."

ובמדרש רבה כתוב: "דבר אחר, לך רד, בועף... אמר רבי יוחנן אין דבור האמור כאן אלא דברים קשים... אותה שעה ראה משה למלאכי השרת שהם עומדים ומבקשים לצאת ולחבל כל ישראל, אמר משה אם מניח אני את ישראל וארד אין להם תקומה לעולם, איני זו מכאן עד שאבקש עליהם רחמים, מיד התחיל מלמד עליהם סניגוריא, אמר להקדוש ברוך הוא יש לי זכות ללמד עליהם, אמר לו רבון העולם הזכר להם כשבקשת לתן תורה לבני עשו ולא קבלוה וישראל קבלוה, שנאמר (שמות יט, ח): ויענו כל העם יחדו וגו'. אמר הקדוש ברוך הוא עברו על העשיה, שנאמר (שמות לב, ח): סרו מהר מן הדרך וגו', אמר לו הזכר להם כשהלכתי בשליחותי למצרים ואמרתי להם שמך, מיד האמינו והשתחוו לשמך, שנאמר (שמות ד, לא): ואמן העם, מיד (שמות ד, לא): ויקדו וישתחוו. אמר לו עברו על השתחויה, שנאמר (שמות לב, ח): וישתחוו לו. אמר לו הזכר לבחוריהם ששלחתים והקריבו לפניך זבחים, שנאמר (שמות כד, ה): וישלח את נערי בני ישראל, אמר לו עברו על הזבחה, שנאמר (שמות לב, ח): ויזבחו לו. אמר לו הזכר להם מה שאמרת בסניי (שמות כב, ב): אנכי ה' אלהיך, אמר לו עברו עליו, שנאמר (שמות לב, ח): ויאמרו אלה אלהיך, הוי נשיאים ורוח וגשם אין, בטל משה מיד את הפרענות, הוי בארץ אפים וגו'."

3. למה ה' אומר למשה "הניחה לך"? וכי משה הפציר בה' כבר בשלב זה? (רש"י לב, ז) עדיין לא שמענו שהתפלל משה עליהם והוא אומר הניחה לי, אלא כאן פתח לו פתח והודיעו שהדבר תלוי בו, שאם יתפלל עליהם לא יכלם (שמו"ר מב, י).
4. משה רבנו, סניגורם של ישראל, פונה אל הקב"ה בתפילת מיוחדת "ויחל משה". כיצד משה רבנו "משכנע" את הקב"ה לא לפגוע בעם ישראל? (לב, יג) א) המצרים יאמרו שהקב"ה הוציא אותם ממצרים ולא הצליח להביאם לארץ ישראל ולכן הרגם בדרך. ב) השבועה לאבות

ומובא במדרש רבה כיצד "משכנע" משה רבנו את הקב"ה: "דבר אחר, זכר לאברהם, למה מזכיר כאן שלשת אבות, אמרין רבנן אמר משה אם שרפה הם חביבים זכר לאברהם שנתן נפשו לכבשן האש לשרף על שמך, ותצא שרפתו לשרפת בניו. ואם הריגה הם חביבים זכר ליצחק אביהם שפשט צוארו על גבי המזבח לשחט על שמך, ותצא הריגתו להריגת בניו. ואם גלות הם חביבים זכר ליעקב אביהן שגלה מבית אביו לחרן ויצאו אלו באלו, הוי זכר לאברהם ליצחק ולישראל."

5. הקב"ה נעתר לתפילת משה ולא מכלה את עם ישראל. משה יורד מן ההר עם הלוחות הברית הכתובים משני עבריהם "מכתב אלקים.... חרות על הלוחות". יהושע משרת משה מלווה את משה ויחד הם שומעים קולות. יהושע חושש שפרצה מלחמה וחושב ששומע קול מלחמה. מה עונה לו משה? השלימו: "... אין קול _____ (קול הניברים הקראים לניצחון) ואין קול _____ (קולות שצועקים על הפסד במלחמה).

6. משה מתקרב למחנה ורואה את עגל הזהב ואת המחולות שעושים הערב רב ומעט מבני ישראל. מה עושה משה רבינו? (לב, יט) משליך את הלוחות תחת ההר, שורף את העגל, טוחן את העגל, זורה על פני המים, ומשקה את עם ישראל.

7. אהרון מספר למשה איך קרה החטא הגדול ומשה קורא לנאמנים לקב"ה להרוג את כל האנשים שלקחו חלק בחטא העגל "ויעמד משה בשער המחנה ויאמר מי לה' אלי" מי התייצב למשימה וכמה אנשים הם הרגו? (לב, כח) שבט לוי, שלושת אלפים

8. עפ"י רש"י, מה לומדים מהמילים "ויאספו אליו כל בני לוי"? (רש"י לב, כו) מכאן שכל השבט כשר (יומא שם):
9. משה חוזר להתחנן בפני ה' לא לפגוע בעם ישראל ולפני חזרתו לקב"ה אומר לעם ישראל: "אולי אכפרה בעד חטאתכם". המילה "אכפרה" כתובה פעמיים בתורה היכן הפעם השנייה ומה אפשר ללמוד מזה? (בעל הטורים לב, ל) ב' במס' דין ואיך אכפרה פניו במנחה זהו שאמרו לעולם יהא אדם זדיר בתפלת המנחה. אכפרה בעד חטאתכם להתפלל עליכם מתי אכפרה פניו במנחה:

10. משה רבינו קובע תנאי לקב"ה: השלימו: "ועתה אם תשא חטאתם _____ (כולומר, אם תחול להם - הכל בסדר) אשר כתבת" (לב, לב) ואם אין מחני נא מספרך אשר

11. ה' נענה לדברי משה רבנו וחס על העם, כתוב בפס' "ויביוס פקדי ופקדתי עליהם חטאתם" מה מודיע הקב"ה למשה בפס' הזה? (רש"י לב, לד) עתה שמעתי אליך מלכותם יחד, ותמיד תמיד כשאפקוד עליהם עונותיהם, ופקדתי עליהם מעט מן העון הזה עם שאר העונות, ואין פורענות באה על ישראל שאין בה קצת מפרעון עון העגל:

12. משה מודיע לעם ישראל את דברי הקב"ה ועם ישראל מתאבל "וימתאבלו ולא שתו איש עדין עליו". "איש עדין" מהו "עדי"? (רש"י לב, לד) כתרים שניתנו להם בחורב כשאמרו נעשה ונשמע (שבת פח,):

13. בעקבות חטא העגל וכעסו של הקב"ה, משה לוקח את אוהלו אל מחוץ למחנה ישראל, ושם היה בית ועד למבקשי תורה. לכן נקרא שם האוהל: _____ (לג, ז) אוהל מועד

14. משה רבנו קבע את מושבו מחוץ למחנה וכל אדם מעם ישראל שרצה לשמוע את דבר ה' מפי משה רבנו, צריך היה ליצאת אל אהל מועד, כמו שכתוב בפס' 'כָּל מִבְקֵשׁ ה' יֵצֵא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד'. מה אנו לומדים מכאן? (רש"י לג,ז). מכאן למבקש פני זקן, כמקבל פני שכינה יהושע בן נון מלווה את משה רבנו לכל אורך הדרך. כיצד התורה מדגישה את מסירות נפשו של יהושע. השלימו: "ומשרתו יהושע בן נון נער האהל" _____ (לג,יא) ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל
16. משה רבנו פונה בבקשה מיוחדת מהקב"ה: "אם אין פניך הלכים אל תעלנו מזה ... הלא בלכתך עמנו ונפלינו אָנִי וְעַמֶּךָ מִכָּל הָעָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה". מהי בקשתו של משה רבנו עפ"י רש"י? (רש"י לג,טז) יודע מציאת החן, הלא בלכתך עמנו, ועוד דבר אחר אני שואל ממך, שלא תשרה שכינתך עוד על אומות עובדי אלילים
17. הקב"ה נעתר לבקשת משה רבנו "גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה .." במה מדובר? (רש"י לג,יז) שלא תשרה שכינתי עוד על עובדי אלילים אעשה, ואין דבריו של בלעם הרשע על ידי שריית שכינה, אלא נופל וגלוי עינים, כגון וואלי דבר יגונב (איוב ד, ב). שומעין על ידי שליח:
18. למה דווקא כאן משה מבקש מה' "הֲרֹאֲנִי נָא אֶת כְּבֹדְךָ" (רש"י לג,יח) ראה משה שהיה עת רצון ודבריו מקובלים, והוסיף לשאול להראותו מראית כבוד
19. משה רבינו מבקש לראות את כבוד ה'. מה אומר הקב"ה למשה? השלימו: "לא תוכל לראות את פניי" _____ וחי" (לג,כ) כי לא יראני האדם וחי

מדרש רבה מתאר את השיח בין הקב"ה למשה רבנו על הערב רב: "לך רד כי שחת עמך, העם אין פתיב כאן אלא עמך, אָמַר מֹשֶׁה רַבּוֹן הָעוֹלָם מִנֵּן הֵם עַמִּי, אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַמֶּךָ הֵם, שְׁעַד שְׁהָיוּ בְּמִצְרַיִם אֲמַרְתִּי לָךְ (שמות ז, ד): וְהוֹצֵאתִי אֶת צְבָאתִי אֶת עַמִּי, אֲמַרְתִּי לָךְ שְׁלֵא לְעַרְב בְּהֵם עַרְב רֶב, אֵתָה שְׁהֵיית עֲנִי וְכִשֶׁר אֲמַרְתִּי לִי לְעוֹלָם מִקְבָּלִים הַשְּׂבִימ, וְאֲנִי הֵייתִי יוֹדֵעַ מֵהֵם עֵתִידִין לַעֲשׂוֹת, אֲמַרְתִּי לָךְ, לֵאמֹר, וְעֵשִׂיתִי רְצוֹנְךָ, וְהֵם הֵם שְׁעֵשׂוּ אֶת הָעֵגֶל, שְׁהָיוּ עוֹבְדִים עֲבֹדֹת כּוֹכָבִים וְהֵם עֲשׂוּ אוֹתוֹ וְגִרְמוּ לְעַמִּי לְחַטָּא. רָאָה מֹשֶׁה פְּתִיב אֵלֶיהֶן אֵין פְּתִיב כְּאֵן, אֵלֵא (שמות לב, ד): אֵלֶה אֵלֶיהֶךָ, שְׁהִגִּירִים שְׁעֵלוּ עִם מֹשֶׁה הֵם עֲשָׂאוּהוּ וְאָמְרוּ לְיִשְׂרָאֵל אֵלֶה אֵלֶיהֶךָ, לְכֹךָ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לְמֹשֶׁה: לָךְ רַד כִּי שַׁחַת עַמֶּךָ"

ובמדרש נחומא מסביר את הפסוק "לך רד כי שחת עמך" (שמות לב, ז). רבנן אמרי, באותה שעה נתגדה משה מפי בית דין של מעלה ... ואין לך רד אלא נדוי. מיד עמד משה לפני הקדוש ברוך הוא ואמר: רבוני, מה פרחני. אמר לו: שחת עמך. אמר לו משה: וכי עמי הם? והם עמך ונחלתך אשר פדית בכחך? אמר לו: מה חטאוי? אמר לו: וימירו את כבודם בתבנית שור (תהלים קו, כ). אמר לפניו: רבוננו של עולם, ובמה אתה מקנא, בשור. וכי הוא מסייעך. אתה משיב רוחות והוא מוריד גשמים. אתה מזריח חמה והוא לבנה. אתה מעלה אילנות והוא מצמיח צמחים. אין בו ממש, הוא אוכל עשב, עומד לשחט. למה ה' יחרה אפך בעמך...."

לוחות שניים וירידת משה מן ההר (לד, א-לה)

הקב"ה מצווה את משה לפסל שני לוחות אבנים כראשונים ולעלות חזרה אל הר סיני. במעמד הנשגב משה רבינו קורא אל ה' שלוש עשרה מידות בהם הקב"ה מנהיג את עולמו (אל רחום ותנון ארך אפים....)

שואל המדרש על הפסוק "פסל לך" - אימתי ירד משה מן ההר? אמר רבי יהודה בר שלום, מאה ועשרים יום עשה משה אצל הקדוש ברוך הוא. כיצד? בחי' השלישי ליצאת בני ישראל וגו' (שמות יט, א). בששה בחי' נתן להם עשרת הדברות, וכתוב בו: ומשה עלה אל האלהים (שמות יט, ב). ועשה שם ארבעים יום, עשרים וארבעה מסיון וששה עשר מתמוז, הרי ארבעים יום. ירד בשבעה עשר בתמוז, ראה את העגל ושבר את הלוחות, וירדה את הסרוחין שמונה עשר ותשעה עשר. וחזר ועלה בעשרים, שנאמר: ויהי ממחרת ויאמר משה אל העם אהם חטאתם חטאה גדולה ועתה אעלה אל ה' וגו'. וכתוב: וישב משה אל ה' ויאמר אנא חטא העם הזה חטאה גדולה וגו', עשה שם עשרה מן תמוז וכל חדש אב, הרי ארבעים יום. עלה בראש חודש אלול כשאמר לו פסל לך והיה נכון לבקר וגו', ויפסל וישכם משה בבקר ויעל. עשה שם אלול כלו ועשרה מתשרי וירד בעשור. והיו ישראל שרויים בתפלה ותענית, ובז' ביום נאמר לו למשה: סלחתך כדברך (במדרש י"ט, ט). וקבעו הקדוש ברוך הוא סליחה ומחילה לדורות, שנאמר: כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר (ויקרא טו, י). ומיד צוה לו למשה, ועשו לי מקדש "

1. כיצד מסביר רש"י את מידת הקב"ה "אָרְךָ אֲפִימ" (רש"י לד,ו) מאריך אפו, ואינו ממחר ליפרע, שמה יעשה תשובה:
2. ה' נושא נשא עון ופשע, מה ההבדל בין עון לפשע? (רש"י לד,ז) עונות, אלו הודונות. פשעים, אלו המרדים שאדם עושה להכעיס:
3. כתוב בפס' שה' שומר חסד ("נצור חסד") איזה חסד ה' שומר? (רש"י לד,ז) שהאדם עושה לפניו:
4. מתי ה' פוקד עון האבות ומשלם אותו לבנים ("פקד עון אבות על בנים")? (רש"י לד,ז) כשאוחזים מעשה אבותיהם בידיהם
5. ה' אומר "נגד כל עמך אעשה נפלאות" מה הכוונה במילה "נפלאות"? (רש"י לד,ז) לשון ונפלינו, שתהיו מובדלים בזו מכל האומות עובדי אלילים, שלא תשרה שכינתי עליהם.

הקב"ה מצווה את משה רבנו על איסור קירבה אל הגויים שמרחיקים את עם ישראל מהקב"ה ומקיים מצוות

6. הקב"ה חוזר ומצווה על שלוש הרגלים. כיצד מכונה חג פסח? (לד,יח) חג המצות
7. עם ישראל מצוה בפדיון בכור חמור וזכר ליציאת מצרים שהחמורים עזרו לעם ישראל בצאתם ממצרים. כיצד נעשית מצוות הפדיון? (רש"י לד,כ) נותן שם לכהן, והוא חולין ביד כהן, ופטר חמור מותר בעבודה לבעלים:

8. כתוב בפס' " כל בכור בְּנֵיךְ תִּפְדֶּה " , כיצד נעשה הפידון של הבכור בבני אדם? (רש"י לד, כ), חמשה סלעים פדיונו קצוב, שנאמר ופדויו מבן חדש תפדה (במדבר יח, טז):
9. מדוע נקרא חג שבועות "בכורי קציר חטים"? איזה קורבן היו מביאים בפסח? (רש"י לד, כב) שאתה מביא בו שתי הלחם מן החטים. בכורי. שהיא מנחה ראשונה הבאה מן החדש של חטים למקדש, כי מנחת העומר הבאה בפסח, מן השעורים היא
10. למה נקרא חג סוכות חג "האסיף"? (רש"י לד, כב) בזמן שאתה אוסף תבואתך מן השדה לבית. אסיפה זו לשון הכנסה לבית, כמו ואספתו אל תוך ביתך (דברים כב, ב):
11. הקב"ה מצווה על עליה לרגל לבית מקדש שלוש פעמים בשנה בשלושת הרגלים. מה מבטיח הקב"ה? (לד, כד) לא יחמוד איש את ארצך בעלותך לראות
12. כתוב בפס': "ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך". אנו מצויים להביא את ראשית ביכורי אדמתנו לירושלים. איזה פירות אנו צריכים להביא כביכורים? (רש"י לד, כו) משבעת המינים האמורים בשבח ארצך, ארץ חטה ושעורה וגפן וגו' (דברים ה, ח), ודבש, הוא דבש תמרים:
13. לאחר חטא העגל שהתרחש ביז' בתמוז משה רבינו עולה שוב בר"ח אלול ויורד ביום הכיפורים עם הלוחות השניים. כמה זמן היה משה רבינו בהר הפעם השניה? (לד, כח) ארבעים יום וארבעים לילה
14. מה קורה לפניו של משה רבינו ברדתו מהר סיני עם לוחות הברית? (לד, כט) קרן עור פניו
15. מה כוונת הכתוב בפסוק ש"קרון" עור פניו של משה ומהיכן זכה לזה? (רש"י לד, כט) לשון קרנים, שהאור מבהיק ובוולט כמין קרן. ומהיכן זכה משה לקרני ההוד, רבותינו אמרו מן המערה, שנתן הקב"ה ידו על פניו, שנאמר ושכותי כפי (שמות לג, כב):

התורה מלמדת כיצד משה רבנו לימד את התורה לבני ישראל " ... וישבו אליו אהרן וכל הנשאים בעדה וידבר משה אליהם : ואחרי כן נגשו כל בני ישראל ויצגום את כל אשר דבר ה' אתו "

והגמרא מפרטת (מסכת עירובין נד עמוד ב) כיצד סדר משנה? משה למד מפי הגבורה, נכנס אהרן ושנה לו משה פירקו נסתלק אהרן וישב לשמאל משה, נכנסו בניו ושנה להן משה פירקו נסתלקו בניו אלעזר ישב לימין משה ואיתמר לשמאל אהרן ... נכנסו זקנים ושנה להן משה פירקו נסתלקו זקנים, נכנסו כל העם ושנה להן משה פירקו נמצאו ביד אהרן ארבעה (ופעמים) ביד בניו שלשה וביד הזקנים שנים וביד כל העם אחד נסתלק משה ושנה להן אהרן פירקו נסתלק אהרן שנו להן בניו פירקו נסתלקו בניו שנו להן זקנים פירקו נמצאו ביד הכל ארבעה